

PAŃSTWOWA KOMISJA WYBORCZA

**Referendum ogólnokrajowe
w sprawie przystąpienia Rzeczypospolitej Polskiej
do Unii Europejskiej – 8 czerwca 2003 r.**

Wybrane dokumenty

Warszawa, wrzesień 2003 r.

Opracowanie: Zespół w Krajowym Biurze Wyborczym pod kierunkiem
Kazimierza W. Czaplickiego -
sekretarza Państwowej Komisji Wyborczej

Pod redakcją: Ferdynanda Rymarza -
przewodniczącego Państwowej Komisji Wyborczej

Projekt okładki: Hanna Jelonek

Fotografie: Damazy Kwiatkowski (fot. 1, 2, 3,4 i 12)
Eliza Radzikowska (fot. 5, 6, 7, 8, 9, 10 i 11)
Bartłomiej Zborowski (fot. 13)

© Krajowe Biuro Wyborcze, Warszawa 2003

ISBN 83-911109-9-0

Wydawnictwo Krajowego Biura Wyborczego
00-902 Warszawa, ul. Wiejska 10
tel. 625 06 17; 695 26 33; fax 629 39 59

SPIS TREŚCI

	Str.
I. Wstęp	5
II. Wybrane akty prawne	9
1. <i>Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (wyciąg)</i>	<i>11</i>
2. <i>Ustawa z dnia 14 marca 2003 r. o referendum ogólnokrajowym (wyciąg)</i>	<i>13</i>
3. <i>Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 17 kwietnia 2003 r. w sprawie trybu wyrażenia zgody na ratyfikację Traktatu dotyczącego przystąpienia Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej</i>	<i>21</i>
4. <i>Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 17 kwietnia 2003 r. o zarządzeniu ogólnokrajowego referendum w sprawie wyrażenia zgody na ratyfikację Traktatu dotyczącego przystąpienia Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej</i>	<i>22</i>
5. <i>Uchwała Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 28 kwietnia 2003 r. w sprawie ustalenia wzoru karty do głosowania w referendum ogólnokrajowym w sprawie wyrażenia zgody na ratyfikację Traktatu dotyczącego przystąpienia Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej</i>	<i>27</i>
6. <i>Karta do głosowania</i>	<i>29</i>
III. Wynik referendum	30
1. <i>Obwieszczenie Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 9 czerwca 2003 r. o wyniku ogólnokrajowego referendum w sprawie wyrażenia zgody na ratyfikację Traktatu dotyczącego przystąpienia Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej</i>	<i>31</i>

2. Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 16 lipca 2003 r. o ważności referendum ogólnokrajowe	35
3. Uchwała Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 21 lipca 2003 r. w sprawie skorygowania wyników głosowania w referendum ogólnokrajowym w sprawie wyrażenia zgody na ratyfikację Traktatu dotyczącego przystąpienia Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej.	40
4. Obwieszczenie Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 21 lipca 2003 r. o skorygowanym wyniku ogólnokrajowego referendum w sprawie wyrażenia zgody na ratyfikację Traktatu dotyczącego przystąpienia Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej	43
IV. Ogłoszenie wyniku referendum ogólnokrajowego na uroczystości w Zamku Królewskim	49
1. Wystąpienie Przewodniczącego Państwowej Komisji Wyborczej sędziego Ferdynanda Rymarza	51
2. Wystąpienie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej Marka Borowskiego	55
3. Wystąpienie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Aleksandra Kwaśniewskiego	59
V. Fotografie	63

Wstep

W życiu Narodu i Państwa bywają wydarzenia o wymiarze historycznym. Takim doniosłym faktem było referendum ogólnokrajowe w sprawie przystąpienia Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej przeprowadzone przez Państwową Komisję Wyborczą w dniach 7-8 czerwca 2003 roku. Obowiązkiem wobec historii jest zebranie razem podstawowych aktów prawnych i dokumentów dotyczących najważniejszych kwestii związanych z referendum oraz utrwalenie drukiem i w fotografii przebiegu uroczystego ogłoszenia na Zamku Królewskim w Warszawie przez Państwową Komisję Wyborczą, z udziałem najwyższych władz państwowych, wyników głosowania i wyniku referendum.

Ferdynand Rymarz

WYBRANE AKTY PRAWNE

KONSTYTUCJA
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

z dnia 2 kwietnia 1997 r.

(Dziennik Ustaw Nr 78, poz. 483

sprostowanie Dziennik Ustaw z 2001 r. Nr 28, poz. 319)

(wyciąg)

Rozdział I
RZECZPOSPOLITA

Art. 1.

Rzeczpospolita Polska jest dobrem wspólnym wszystkich obywateli.

[...]

Art. 4.

1. Władza zwierzchnia w Rzeczypospolitej Polskiej należy do Narodu.
2. Naród sprawuje władzę przez swoich przedstawicieli lub bezpośrednio.

[...]

Rozdział III
ŹRÓDŁA PRAWA

Art. 90.

1. Rzeczpospolita Polska może na podstawie umowy międzynarodowej przekazać organizacji międzynarodowej lub organowi międzynarodowemu kompetencje organów władzy państwowej w niektórych sprawach.
2. Ustawa, wyrażająca zgodę na ratyfikację umowy międzynarodowej, o której mowa w ust. 1, jest uchwalana przez Sejm większością 2/3 głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów oraz przez Senat większością 2/3 głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby senatorów.
3. Wyrażenie zgody na ratyfikację takiej umowy może być uchwalone w referendum ogólnokrajowym zgodnie z przepisem art. 125.

4. Uchwałę w sprawie wyboru trybu wyrażenia zgody na ratyfikację podejmuje Sejm bezwzględną większością głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów.

[...]

Rozdział IV

REFERENDUM

Art. 125

1. W sprawach o szczególnym znaczeniu dla państwa może być przeprowadzone referendum ogólnokrajowe.
2. Referendum ogólnokrajowe ma prawo zarządzić Sejm bezwzględną większością głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów lub Prezydent Rzeczypospolitej za zgodą Senatu wyrażoną bezwzględną większością głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby senatorów.
3. Jeżeli w referendum ogólnokrajowym wzięła udział więcej niż połowa uprawnionych do głosowania wynik referendum jest wiążący.
4. Ważność referendum ogólnokrajowego oraz referendum, o którym mowa w art. 235 ust. 6, stwierdza Sąd Najwyższy.
5. Zasady i tryb przeprowadzania referendum określa ustawa.

[...]

USTAWA
z dnia 14 marca 2003 r.
o referendum ogólnokrajowym
(Dziennik Ustaw Nr 57, poz. 507)
(wyciąg)

Rozdział 1
Przepisy ogólne

Art. 1.

Ustawa reguluje zasady i tryb przeprowadzania referendum ogólnokrajowego, o którym mowa w art. 125 i w art. 90 ust. 3 oraz w art. 235 ust. 6 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 2.

1. Obywatele polscy, w drodze głosowania, wyrażają swoją wolę co do sposobu rozstrzygnięcia sprawy poddanej pod referendum.
2. Referendum polega na udzieleniu na urzędowej karcie do głosowania pozytywnej lub negatywnej odpowiedzi na postawione pytanie albo pytania lub na dokonaniu wyboru między zaproponowanymi wariantami rozwiązań.

Art. 3.

1. Prawo udziału w referendum ma obywatel polski, jeżeli najpóźniej w dniu głosowania kończy 18 lat.
[...]

Art. 4.

1. Referendum wyznacza się na dzień wolny od pracy.
2. Głosowanie w referendum może być przeprowadzone w ciągu jednego albo dwóch dni.
3. Jeżeli głosowanie w referendum przeprowadza się w ciągu dwóch dni, termin głosowania określa się na dzień wolny od pracy oraz dzień go poprzedzający.

Art. 5.

1. Głosować można tylko osobiście.

[...]

Art. 6.

1. Głosowanie w referendum przeprowadza się:

- 1) w stałych obwodach głosowania, utworzonych na podstawie przepisów ustawy z dnia 16 lipca 1998 r. - Ordynacja wyborcza do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw (Dz.U. Nr 95, poz. 602 i Nr 160, poz. 1060, z 2001 r. Nr 45, poz. 497 i Nr 89, poz. 971 oraz z 2002 r. Nr 23, poz. 220, Nr 100, poz. 922, Nr 113, poz. 984, Nr 127, poz. 1089 i Nr 214, poz. 1806);
- 2) w obwodach głosowania utworzonych w szpitalach i w zakładach pomocy społecznej;
- 3) w obwodach głosowania utworzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych oraz w oddziałach zewnętrznych tych zakładów i aresztów;
- 4) w obwodach głosowania utworzonych dla obywateli polskich przebywających za granicą;
- 5) w obwodach głosowania utworzonych dla obywateli polskich przebywających na polskich statkach morskich.

[...]

Art. 7.

1. Można utworzyć obwody głosowania w domach studenckich lub zespołach domów studenckich, prowadzonych przez szkoły wyższe lub inne podmioty na podstawie umów zawartych ze szkołami wyższymi, jeżeli co najmniej 50 osób uprawnionych do udziału w referendum poinformuje na piśmie rektora szkoły wyższej prowadzącej dom studencki, lub z którą inny podmiot zawarł umowę o prowadzenie domu studenckiego, o zamiarze przebywania w domu studenckim w dniu referendum.

[...]

Art. 8.

1. Osoby, którym przysługuje prawo udziału w referendum, wpisuje się do spisu osób uprawnionych do udziału w referendum.

2. Osoba, o której mowa w ust. 1, może być wpisana tylko do jednego spisu.

[...]

Rozdział 2

Organy do spraw referendum

Art. 10

Referendum przeprowadzają:

- 1) Państwowa Komisja Wyborcza, powołana na podstawie przepisów ustawy – Ordynacja wyborcza do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) komisarze wyborczy, powołani na podstawie przepisów ustawy – Ordynacja wyborcza do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw;
- 3) obwodowe komisje do spraw referendum, zwane dalej „komisjami obwodowymi”.

Art. 11.

1. Państwowa Komisja Wyborcza zapewnia organizację oraz przeprowadzenie referendum.
2. Do zadań Państwowej Komisji Wyborczej, w zakresie określonym w ust. 1, należy w szczególności:
  - 1) sprawowanie nadzoru nad przygotowaniem referendum oraz przestrzeganiem przepisów regulujących zasady i tryb przeprowadzenia referendum;
  - 2) wyjaśnianie sposobu głosowania w referendum;
  - [...]
  - 6) sporządzenie protokołu o wyniku referendum oraz sprawozdania z przebiegu referendum;
  - 7) podanie do wiadomości publicznej oraz ogłoszenie w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej wyniku referendum.

Art. 12.

Do zadań komisarza wyborczego na obszarze należącym do jego właściwości terytorialnej należy w szczególności:

[...]

- 2) sprawowanie nadzoru nad przestrzeganiem przepisów niniejszej ustawy przez komisje obwodowe;
  - 4) dostarczanie komisjom obwodowym kart do głosowania w trybie określonym przez Państwową Komisję Wyborczą;
  - 5) ustalenie wyników głosowania i przekazanie ich do Państwowej Komisji Wyborczej.
- [...]

Art. 15.

Do zadań komisji obwodowej należy w szczególności:

- 1) przeprowadzenie głosowania w obwodzie;
  - 2) czuwanie nad przestrzeganiem przepisów niniejszej ustawy w miejscu i w czasie głosowania;
  - 3) ustalenie wyników głosowania w obwodzie i podanie ich do wiadomości publicznej;
  - 4) przekazanie protokołu głosowania w obwodzie właściwemu komisarzowi wyborczemu.
- [...]

Rozdział 3

Karta do głosowania, sposób głosowania i warunki ważności głosu

Art. 20.

1. Na urzędowej karcie do głosowania umieszcza się:
  - 1) oznaczenie rodzaju, podmiotu zarządzającego oraz daty referendum;
  - 2) pytanie lub warianty rozwiązania sprawy poddanej pod referendum;
  - 3) informację o sposobie głosowania.
2. Na karcie do głosowania można zamieścić wyjaśnienie dotyczące przedmiotu referendum. Treść wyjaśnienia ustala podmiot zarządzający referendum.
3. Jeżeli referendum polega na udzieleniu odpowiedzi na postawione pytanie, na karcie do głosowania zamieszcza się również wyrazy „Tak” i „Nie”, a gdy referendum polega na dokonaniu wyboru pomiędzy zaproponowanymi wariantami rozwiązania, przy każdym z wariantów umieszcza się po lewej stronie numer wariantu.

[...]

5. Karta do głosowania może być zadrukowana tylko po jednej stronie. Na karcie do głosowania drukuje się odcisk pieczęci Państwowej Komisji Wyborczej oraz oznacza się miejsce na odcisk pieczęci komisji obwodowej.
6. Wzór karty do głosowania, zasady drukowania kart i tryb przekazywania ich komisjom obwodowym ustala, w drodze uchwały, Państwowa Komisja Wyborcza.

Art. 21.

1. Głosujący udziela odpowiedzi na postawione pytanie, stawiając znak „x” odpowiednio w kratce obok odpowiedzi pozytywnej „Tak” albo odpowiedzi negatywnej „Nie”, lub dokonuje wyboru pomiędzy zaproponowanymi wariantami rozwiązania, stawiając na karcie do głosowania znak „x” w kratce obok numeru wariantu, za którym się opowiada.

[...]

Rozdział 4

Ustalenie wyników głosowania i wyniku referendum

Art. 25.

1. Komisja obwodowa sporządza, w trzech egzemplarzach, protokół głosowania w obwodzie.
2. W protokole głosowania w obwodzie wymienia się liczby:
  - 1) osób uprawnionych do głosowania;
  - 2) osób, którym wydano karty do głosowania;
  - 3) kart nieważnych, o których mowa w art. 23;
  - 4) kart ważnych (osób, które wzięły udział w głosowaniu);
  - 5) głosów nieważnych, o których mowa w art. 21 ust. 2 lub 3;
  - 6) głosów ważnych;
  - 7) głosów ważnych - osobno: pozytywnych „Tak” oraz negatywnych „Nie” oddanych w odpowiedzi na postawione pytanie lub za wyborem określonego wariantu rozwiązania.

[...]

Art. 28.

[...]

2. Na podstawie protokołów głosowania w obwodach komisarz wyborczy ustala wyniki głosowania na obszarze swojej właściwości i sporządza, w trzech egzemplarzach, protokół głosowania. W protokole wymienia się łącznie dane, o których mowa w art. 25 ust. 2. Przepisy art. 24 ust. 2 i art. 25 ust. 4 oraz 6 i 7 stosuje się odpowiednio.

Art. 29.

1. Po otrzymaniu protokołów od komisarzy wyborczych Państwowa Komisja Wyborcza dokonuje sprawdzenia prawidłowości ustalenia przez nich wyników głosowania.

[...]

3. Państwowa Komisja Wyborcza:

- 1) ustala wyniki głosowania i wynik referendum;
- 2) sporządza protokół o wyniku referendum; przepisy art. 24 ust. 2 i art. 25 ust. 2 i 4 oraz 6 i 7 stosuje się odpowiednio;
- 3) przekazuje protokół o wyniku referendum wraz ze sprawozdaniem z przebiegu referendum Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej, Marszałkowi Sejmu, Marszałkowi Senatu, Prezesowi Rady Ministrów oraz Sądowi Najwyższemu;
- 4) podaje niezwłocznie wynik referendum do wiadomości publicznej oraz ogłasza, w formie obwieszczenia, w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej.

[...]

Rozdział 5

Ważność referendum

Art. 33.

1. Przeciwno ważności referendum może być wniesiony protest ze względu na zarzut dopuszczenia się przestępstwa przeciwko referendum lub naruszenia przepisów niniejszej ustawy dotyczących głosowania, ustalenia wyników głosowania lub wyniku referendum.

[...]

Art. 34.

1. Protest wnosi się do Sądu Najwyższego na piśmie w terminie 7 dni od dnia ogłoszenia wyniku referendum przez Państwową Komisję Wyborczą w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej.

[...]

Art. 35.

Sąd Najwyższy w składzie całej Izby Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych rozstrzyga o ważności referendum, podejmując w tej sprawie uchwałę nie później niż w 60 dniu od dnia ogłoszenia wyniku referendum. Uchwałę o ważności referendum przedstawia się niezwłocznie Prezydentowi Rzeczypospolitej, Marszałkowi Sejmu, Marszałkowi Senatu i Prezesowi Rady Ministrów, ogłasza się w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej oraz przesyła Państwowej Komisji Wyborczej.

[...]

Rozdział 9

Referendum w sprawie wyrażenia zgody na ratyfikację umowy międzynarodowej

Art. 68.

Referendum, o którym mowa w art. 90 ust. 3 Konstytucji, przeprowadza się w trybie i na zasadach określonych w ustawie, z uwzględnieniem przepisów niniejszego rozdziału.

Art. 69.

Prezes Rady Ministrów zawiadamia Marszałka Sejmu o podpisaniu umowy, której ratyfikacja wymaga zgody wyrażonej w trybie art. 90 ust. 2–4 Konstytucji, przesyłając jednocześnie Sejmowi tekst tej umowy wraz z załącznikami.

Art. 70.

1. O wyborze trybu wyrażenia zgody na ratyfikację umowy międzynarodowej w drodze referendum decyduje Sejm, uchwałą podjętą bezwzględną większością głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów.

[...]

Art. 71.

1. Referendum w sprawie wyrażenia zgody na ratyfikację umowy międzynarodowej może zarządzić Sejm lub Prezydent Rzeczypospolitej za zgodą Senatu na zasadach i w trybie określonych w art. 60.
2. Uchwałę o zarządzeniu referendum Sejm podejmuje z własnej inicjatywy. Do uchwały Sejmu o zarządzeniu referendum stosuje się odpowiednio przepis art. 65 ust. 1. Szczegółowy tryb podjęcia uchwały określa regulamin Sejmu.
3. Do postanowienia Prezydenta Rzeczypospolitej o zarządzeniu referendum przepis art. 64 i 65 ust. 1 stosuje się odpowiednio.

Art. 72.

Wzór karty do głosowania określa, w drodze uchwały, Państwowa Komisja Wyborcza.

Art. 73.

1. Wynik referendum w sprawie wyrażenia zgody na ratyfikację umowy, o której mowa w art. 69, jest wiążący, jeżeli wzięła w nim udział więcej niż połowa uprawnionych do głosowania.
2. Jeżeli wynik referendum jest wiążący, a większość głosów ważnych oddano za odpowiedzią pozytywną, Prezydent Rzeczypospolitej uzyskuje zgodę na ratyfikację umowy, o której mowa w ust. 1.

Art. 74.

Jeżeli wynik referendum jest wiążący, a większość głosów ważnych oddano za odpowiedzią negatywną, Prezydent Rzeczypospolitej nie uzyskuje zgody na ratyfikację umowy, o której mowa w art. 69.

Art. 75.

Jeżeli wynik referendum w sprawie wyrażenia zgody na ratyfikację umowy międzynarodowej jest niewiążący, Sejm może ponownie podjąć uchwałę w sprawie wyboru trybu wyrażenia zgody na ratyfikację tej umowy. Przepis art. 70 ust. 2 stosuje się odpowiednio.

[...]

UCHWAŁA
SEJMU RZECZYPOSPOLITEJ POSLKIEJ
z dnia 17 kwietnia 2003 r.
w sprawie trybu wyrażenia zgody na ratyfikację Traktatu
dotyczącego przystąpienia Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej
(Monitor Polski Nr 19, poz. 291)

Na podstawie art. 90 ust. 4 Konstytucji oraz art. 70 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o referendum ogólnokrajowym (Dz. U. Nr 57, poz. 507) Sejm Rzeczypospolitej Polskiej uchwala, co następuje:

§ 1.

W sprawie wyrażenia zgody na ratyfikację Traktatu

między

Królestwem Belgii, Królestwem Danii, Republiką Federalną Niemiec, Republiką Grecką, Królestwem Hiszpanii, Republiką Francuską, Irlandią, Republiką Włoską, Wielkim Księstwem Luksemburga, Królestwem Niderlandów, Republiką Austrii, Republiką Portugalską, Republiką Finlandii, Królestwem Szwecji, Zjednoczonym Królestwem Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej (Państwami Członkowskimi Unii Europejskiej)

a

Republiką Czeską, Republiką Estońską, Republiką Cypryjską, Republiką Łotewską, Republiką Węgierską, Republiką Malty, Rzeczpospolitą Polską, Republiką Słowenii, Republiką Słowacką

dotyczącego przystąpienia

Republiki Czeskiej, Republiki Estońskiej, Republiki Cypryjskiej, Republiki Łotewskiej, Republiki Litewskiej, Republiki Węgierskiej, Republiki Malty, Rzeczypospolitej Polskiej, Republiki Słowenii i Republiki Słowackiej do Unii Europejskiej, podpisanego w Atenach dnia 16 kwietnia 2003 r.

- zostanie przeprowadzone ogólnokrajowe referendum.

§ 2.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Marszałek Sejmu: *M. Borowski*

UCHWAŁA
SEJMU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
z dnia 17 kwietnia 2003 r.

o zarządzeniu ogólnokrajowego referendum w sprawie wyrażenia zgody na ratyfikację Traktatu dotyczącego przystąpienia Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej

(Dziennik Ustaw Nr 66, poz. 613)

Na podstawie art. 90 ust. 3 Konstytucji oraz art. 71 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o referendum ogólnokrajowym (Dz. U. Nr 57, poz. 507) uchwała się, co następuje:

§ 1.

Zarządza się ogólnokrajowe referendum w sprawie wyrażenia zgody na ratyfikację Traktatu

między

Królestwem Belgii, Królestwem Danii, Republiką Federalną Niemiec, Republiką Grecką, Królestwem Hiszpanii, Republiką Francuską, Irlandią, Republiką Włoską, Wielkim Księstwem Luksemburga, Królestwem Niderlandów, Republiką Austrii, Republiką Portugalską, Republiką Finlandii, Królestwem Szwecji, Zjednoczonym Królestwem Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej (Państwami Członkowskimi Unii Europejskiej)

a

Republiką Czeską, Republiką Estońską, Republiką Cypryjską, Republiką Łotewską, Republiką Węgierską, Republiką Malty, Rzeczpospolitą Polską, Republiką Słowenii, Republiką Słowacką

dotyczącego przystąpienia

Republiki Czeskiej, Republiki Estońskiej, Republiki Cypryjskiej, Republiki Łotewskiej, Republiki Litewskiej, Republiki Węgierskiej, Republiki Malty, Rzeczypospolitej Polskiej, Republiki Słowenii i Republiki Słowackiej

- do Unii Europejskiej

- podpisanego w Atenach dnia 16 kwietnia 2003 r.

§ 2.

Pytanie w referendum ma następujące brzmienie:

„Czy wyraża Pani/Pan zgodę na przystąpienie Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej?”.

§ 3.

Referendum wyznacza się na dzień 8 czerwca 2003 r. i zarządza się przeprowadzenie głosowania w referendum w dniach 7 i 8 czerwca 2003 r.

§ 4.

Na karcie do głosowania w referendum zamieszcza się następujące wyjaśnienie dotyczące przedmiotu referendum:

„Udzielenie odpowiedzi pozytywnej „TAK” oznacza zgodę, zaś udzielenie odpowiedzi „NIE” oznacza brak zgody na ratyfikację przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Traktatu

między

Królestwem Belgii, Królestwem Danii, Republiką Federalną Niemiec, Republiką Grecką, Królestwem Hiszpanii, Republiką Francuską, Irlandią, Republiką Włoską, Wielkim Księstwem Luksemburga, Królestwem Niderlandów, Republiką Austrii, Republiką Portugalską, Republiką Finlandii, Królestwem Szwecji, Zjednoczonym Królestwem Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej (Państwami Członkowskimi Unii Europejskiej)

a

Republiką Czeską, Republiką Estońską, Republiką Cypryjską, Republiką Łotewską, Republiką Węgierską, Republiką Malty, Rzeczpospolitą Polską, Republiką Słowenii, Republiką Słowacką

dotyczącego przystąpienia

Republiki Czeskiej, Republiki Estońskiej, Republiki Cypryjskiej, Republiki Łotewskiej, Republiki Litewskiej, Republiki Węgierskiej, Republiki Malty,

Rzeczypospolitej Polskiej, Republiki Słowenii i Republiki Słowackiej do Unii Europejskiej

- podpisanego w Atenach dnia 16 kwietnia 2003 r.”.

§ 5.

Kalendarz czynności związanych z przeprowadzeniem referendum stanowi załącznik do uchwały.

§ 6.

Uchwała wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Marszałek Sejmu: *M. Borowski*

Data wykonania czynności referendalnej	Treść czynności referendalnej
1	2
do dnia 29 kwietnia 2003 r.	<ul style="list-style-type: none"> - dokonanie zmian obwodów głosowania - utworzenie obwodów głosowania w szpitalach i zakładach pomocy społecznej oraz w zakładach karnych i aresztach śledczych, a także w oddziałach zewnętrznych tych zakładów i aresztów oraz w domach studenckich lub zespołach domów studenckich - zawiadomienie Państwowej Komisji Wyborczej przez podmioty uprawnione o zamiarze uczestniczenia w kampanii referendalnej w programach radiowych i telewizyjnych nadawców publicznych
do dnia 4 maja 2003 r.	<ul style="list-style-type: none"> - podanie do wiadomości publicznej informacji o numerach i granicach obwodów głosowania w gminach i o siedzibach obwodowych komisji do spraw referendum
do dnia 14 maja 2003 r.	<ul style="list-style-type: none"> - zgłaszanie przez uprawnione podmioty kandydatów do obwodowych komisji do spraw referendum
do dnia 18 maja 2003 r.	<ul style="list-style-type: none"> - podanie do wiadomości publicznej informacji o numerach i granicach obwodów głosowania za granicą oraz o siedzibach obwodowych komisji do spraw referendum
od dnia 18 maja 2003 r. do dnia 25 maja 2003 r.	<ul style="list-style-type: none"> - składanie przez żołnierzy pełniących zasadniczą lub okresową służbę wojskową oraz pełniących służbę w charakterze kandydatów na żołnierzy zawodowych lub odbywających ćwiczenia i przeszkolenie wojskowe, a także ratowników odbywających zasadniczą służbę w obronie cywilnej poza miejscem stałego zamieszkania oraz policjantów z jednostek skoszarowanych, funkcjonariuszy Biura Ochrony Rządu, Straży Granicznej, Państwowej Straży Pożarnej oraz Służby Więziennej pełniących służbę w systemie skoszarowanym, wniosków o dopisanie do spisu osób uprawnionych do udziału w referendum w miejscowości, w której odbywają służbę

1	2
od dnia 18 maja 2003 r.	- rozpoczęcie rozpowszechniania na własny koszt przez Telewizję Polską Spółka Akcyjna, Polskie Radio Spółka Akcyjna i spółki radiofonii regionalnej w programach ogólnopolskich i regionalnych audycji referendalnych przygotowanych przez podmioty uprawnione
do dnia 23 maja 2003 r.	- powołanie obwodowych komisji do spraw referendum
do dnia 25 maja 2003 r.	- sporządzenie spisu osób uprawnionych do udziału w referendum
do dnia 29 maja 2003 r.	<p>- składanie wniosków przez osoby uprawnione do udziału w referendum przebywające czasowo na obszarze gminy lub osoby uprawnione do udziału w referendum nigdzie niezamieszkałe o dopisanie do spisu osób uprawnionych do udziału w referendum</p> <p>- składanie wniosków przez niepełnosprawne osoby uprawnione do udziału w referendum o dopisanie ich do spisu osób uprawnionych do udziału w referendum w wybranym obwodzie głosowania na obszarze gminy właściwej ze względu na miejsce stałego zamieszkania</p>
do dnia 3 czerwca 2003 r.	<p>- zgłaszanie przez osoby uprawnione do udziału w referendum przebywające na polskich statkach wniosków o wpisanie do spisu osób uprawnionych do udziału w referendum w obwodach głosowania utworzonych na tych statkach</p> <p>- zgłaszanie przez osoby uprawnione do udziału w referendum przebywające za granicą i posiadające ważne polskie paszporty wniosków o wpisanie do spisu osób uprawnionych do udziału w referendum w obwodach głosowania utworzonych za granicą</p>
w dniu 5 czerwca 2003 r. o godz. 24.00	- zakończenie kampanii referendalnej
w dniu 7 czerwca 2003 r. godz. 6.00-20.00 i 8 czerwca 2003 r. godz. 6.00 – 20.00	- głosowania w referendum

**UCHWAŁA
PAŃSTWOWEJ KOMISJI WYBORCZEJ**

z dnia 28 kwietnia 2003 r.

**w sprawie ustalenia wzoru karty do głosowania w referendum ogólnokrajowym
w sprawie wyrażenia zgody na ratyfikację Traktatu dotyczącego przystąpienia
Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej.**

Na podstawie art. 20 ust. 6 oraz art. 72 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o referendum ogólnokrajowym (Dz. U. Nr 57, poz. 507) Państwowa Komisja Wyborcza uchwała, co następuje:

§ 1.

1. Karta do głosowania w referendum ogólnokrajowym w sprawie wyrażenia zgody na ratyfikację Traktatu dotyczącego przystąpienia Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej, zwana dalej „kartą”, drukowana jest na papierze koloru białego z jednostronnie naniesionym kolorem jasnozielonym.
2. Karta zadrukowana jest jednostronnie na stronie barwionej.
3. Karta ma format A-4.

§ 2.

Dla obwodów głosowania na polskich statkach morskich oraz za granicą dopuszcza się druk kart na papierze koloru białego.

§ 3.

Na karcie w jej dolnej części po prawej stronie wydrukowany jest odcisk pieczęci Państwowej Komisji Wyborczej.

§ 4.

Wzór karty stanowi załącznik do niniejszej uchwały.

§ 5.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Państwowej Komisji Wyborczej: *F. Rymarz*

KARTA DO GŁOSOWANIA
w dniach 7 i 8 czerwca 2003 r. w referendum ogólnokrajowym
zarządzonym przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej
na dzień 8 czerwca 2003 r.

Pytanie:

Czy wyraża Pani/Pan zgodę na przystąpienie
Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej?

TAK

NIE

Wyjaśnienie dotyczące przedmiotu referendum:

Udzielenie odpowiedzi pozytywnej „TAK” oznacza zgodę, zaś udzielenie odpowiedzi negatywnej „NIE” oznacza brak zgody na ratyfikację przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Traktatu

między

Królestwem Belgii, Królestwem Danii, Republiką Federalną Niemiec, Republiką Grecką, Królestwem Hiszpanii, Republiką Francuską, Irlandią, Republiką Włoską, Wielkim Księstwem Luksemburga, Królestwem Niderlandów, Republiką Austrii, Republiką Portugalską, Republiką Finlandii, Królestwem Szwecji, Zjednoczonym Królestwem Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej (Państwami Członkowskimi Unii Europejskiej)

a

Republiką Czeską, Republiką Estońską, Republiką Cypryjską, Republiką Łotewską, Republiką Litewską, Republiką Węgierską, Republiką Malty, Rzeczpospolitą Polską, Republiką Słowenii, Republiką Słowacką
dotyczącego przystąpienia

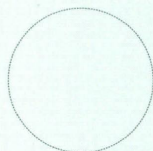
Republiki Czeskiej, Republiki Estońskiej, Republiki Cypryjskiej, Republiki Łotewskiej, Republiki Litewskiej, Republiki Węgierskiej, Republiki Malty, Rzeczypospolitej Polskiej, Republiki Słowenii i Republiki Słowackiej
do Unii Europejskiej

— podpisanego w Atenach dnia 16 kwietnia 2003 r.

Informacja o sposobie głosowania:

Głosujący udziela odpowiedzi na postawione pytanie, stawiając znak „x” w kratce obok odpowiedzi pozytywnej „TAK” albo w kratce obok odpowiedzi negatywnej „NIE”.

Postawienie znaku „x” w obu kratkach lub niepostawienie tego znaku w żadnej z krater spowoduje nieważność głosu.

miejsce na pieczęć
obwodowej komisji
do spraw referendum

WYNIK REFERENDUM

OBWIESZCZENIE
PAŃSTWOWEJ KOMISJI WYBORCZEJ

z dnia 9 czerwca 2003 r.

**o wyniku ogólnokrajowego referendum w sprawie wyrażenia zgody na
ratyfikację Traktatu dotyczącego przystąpienia Rzeczypospolitej Polskiej
do Unii Europejskiej.**

(Dziennik Ustaw Nr 103, poz. 953)

Na podstawie art. 29 ust. 3 pkt 4 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o referendum ogólnokrajowym (Dz. U. Nr 57, póź. 507 i Nr 85, póź. 782) Państwowa Komisja Wyborcza podaje do publicznej wiadomości wynik wyznaczonego na dzień 8 czerwca 2003 r. referendum w sprawie wyrażenia zgody na ratyfikację Traktatu dotyczącego przystąpienia Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej, w którym głosowanie przeprowadzono w dniach 7 i 8 czerwca 2003 r.

I.

Głosowanie przeprowadzono w 25 165 obwodach głosowania.

II.

Na podstawie protokołów głosowania otrzymanych od wszystkich komisarzy wyborczych Państwowa Komisja Wyborcza ustaliła następujące wyniki głosowania:

liczba osób uprawnionych do głosowania	29 868 474,
liczba osób, którym wydano karty do głosowania	17 586 215,
liczba kart nieważnych wyjętych z urn	1 282,
liczba kart ważnych wyjętych z urn, czyli liczba osób, które wzięły udział w głosowaniu	17 578 818.
Frekwencja wyniosła	58,85 %.

Państwowa Komisja Wyborcza stwierdza, że w referendum wzięła udział więcej niż połowa uprawnionych do głosowania, w związku z czym - zgodnie z art. 90 ust. 3 i art. 125 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz art. 73 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o referendum ogólnokrajowym (Dz. U. Nr 57, póź. 507 i Nr 85, póź. 782) - wynik referendum jest wiążący.

III.

Państwowa Komisja Wyborcza stwierdza, że w głosowaniu oddano:

głosów nieważnych	126 194,
co stanowi 0,72 % ogólnej liczby głosów,	
głosów ważnych	17 452 624,
co stanowi 99,28 % ogólnej liczby głosów.	

Na postawione w referendum pytanie:

„ Czy wyraża Pani / Pan zgodę na przystąpienie Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej? ”

liczba oddanych głosów ważnych z odpowiedziami:

pozytywnymi "TAK" wyniosła	13 516 612,
co stanowi 77,45 % głosów ważnych,	
negatywnymi "NIE" wyniosła	3 936 012,
co stanowi 22,55 % głosów ważnych.	

Państwowa Komisja Wyborcza stwierdza, że w referendum większość głosów ważnych oddano za odpowiedzią pozytywną, w związku z czym - zgodnie z art. 73 ust. 2 ustawy o referendum ogólnokrajowym - Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej uzyskał zgodę na ratyfikację Traktatu dotyczącego przystąpienia Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej.

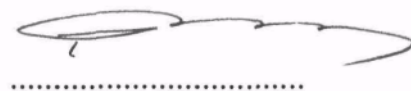
IV.

Zestawienie wyników głosowania według województw stanowi załącznik do niniejszego obwieszczenia.

Przewodniczący

Państwowej Komisji Wyborczej

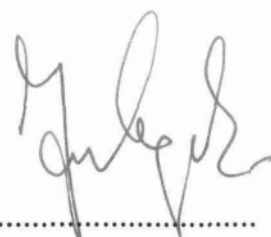
Ferdynand Rymarz

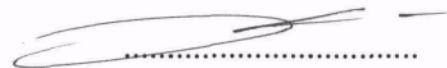
Zastępcy Przewodniczącego

Państwowej Komisji Wyborczej:

Jan Kacprzak

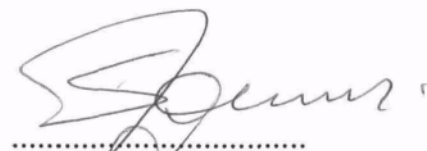
Stanisław Kosmal

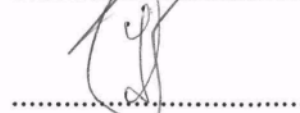
Członkowie

Państwowej Komisji Wyborczej:

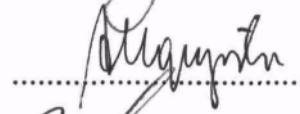
Stefan Jaworski

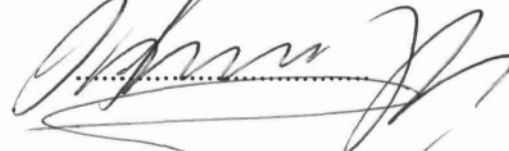
Andrzej Kisielewicz

Andrzej Mączyński

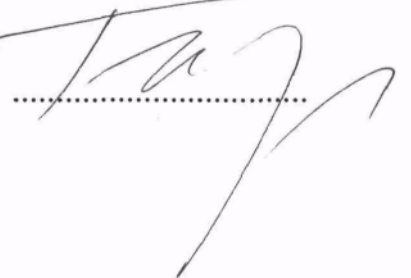
Zbigniew Szonert

Stanisław Zabłocki

Tadeusz Żyznowski

**Zestawienie wyników głosowania w ogólnokrajowym referendum
w sprawie wyrażenia zgody na ratyfikację Traktatu dotyczącego przystąpienia Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej
(według województw)**

Pytanie: Czy wyraża Pani / Pan zgodę na przystąpienie Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej?

L. p.	Województwo	Liczba obwodów głosowania	Liczba uprawnionych do głosowania	Liczba kart ważnych	Frekwencja % (5:4)	Głosy nieważne		Głosy ważne					
						liczba	% (7:5)	ogółem		odpowiedzi			
								liczba	% (9:5)	TAK		NIE	
										liczba	% (11:9)	liczba	% (13:9)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Ogółem		25 165	29 868 474	17 578 818	58,85	126 194	0,72	17 452 624	99,28	13 516 612	77,45	3 936 012	22,55
1	dolnośląskie	1 824	2 308 680	1 389 431	60,18	8 043	0,58	1 381 388	99,42	1 155 723	83,66	225 665	16,34
2	kujawsko-pomorskie	1 367	1 605 181	929 397	57,90	6 609	0,71	922 788	99,29	711 520	77,11	211 268	22,89
3	lubelskie	1 778	1 716 660	951 838	55,45	8 462	0,89	943 376	99,11	596 715	63,25	346 661	36,75
4	lubuskie	655	783 984	456 354	58,21	2 992	0,66	453 362	99,34	380 909	84,02	72 453	15,98
5	łódzkie	1 701	2 069 677	1 194 200	57,70	9 842	0,82	1 184 358	99,18	844 870	71,34	339 488	28,66
6	małopolskie	2 224	2 475 661	1 483 101	59,91	10 812	0,73	1 472 289	99,27	1 121 202	76,15	351 087	23,85
7	mazowieckie	3 318	4 091 127	2 474 290	60,48	17 985	0,73	2 456 305	99,27	1 834 764	74,70	621 541	25,30
	<i>w tym obwody za granicą</i>	<i>166</i>	<i>96 171</i>	<i>79 452</i>	<i>82,62</i>	<i>479</i>	<i>0,60</i>	<i>78 973</i>	<i>99,40</i>	<i>70 031</i>	<i>88,68</i>	<i>8 942</i>	<i>11,32</i>
8	opolskie	794	823 806	449 437	54,56	3 335	0,74	446 102	99,26	378 649	84,88	67 453	15,12
9	podkarpackie	1 641	1 592 979	913 045	57,32	7 374	0,81	905 671	99,19	634 715	70,08	270 956	29,92
10	podlaskie	844	929 705	490 008	52,71	3 849	0,79	486 159	99,21	333 656	68,63	152 503	31,37
11	pomorskie*)	1 286	1 681 149	1 055 602	62,79	6 133	0,58	1 049 469	99,42	842 147	80,25	207 322	19,75
12	śląskie	2 691	3 736 344	2 294 120	61,40	13 715	0,60	2 280 405	99,40	1 927 221	84,51	353 184	15,49
13	świętokrzyskie	928	1 029 708	536 941	52,14	4 708	0,88	532 233	99,12	403 198	75,76	129 035	24,24
14	warmińsko-mazurskie	976	1 108 377	606 725	54,74	5 660	0,93	601 065	99,07	491 208	81,72	109 857	18,28
15	wielkopolskie	2 090	2 574 227	1 570 042	60,99	11 896	0,76	1 558 146	99,24	1 201 760	77,13	356 386	22,87
16	zachodniopomorskie**)	1 048	1 341 209	784 287	58,48	4 779	0,61	779 508	99,39	658 355	84,46	121 153	15,54

*) w tym 5 obwodów na polskich statkach morskich

***) w tym 9 obwodów na polskich statkach morskich

U C H W A Ł A

Sądu Najwyższego z dnia 16 lipca 2003 r. w przedmiocie ważności referendum ogólnokrajowego w sprawie wyrażenia zgody na ratyfikację Traktatu dotyczącego przystąpienia Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej, wyznaczonego na dzień 8 czerwca 2003 r., w którym głosowanie przeprowadzono w dniach 7 i 8 czerwca 2003 r.

Sąd Najwyższy w składzie całej Izby Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych:

Przewodniczący Prezes Sądu Najwyższego Walerian Sanetra

Sędziowie Sądu Najwyższego:

- Krystyna Bednarczyk
- Teresa Flemming-Kulesza
- Katarzyna Gonera
- Beata Gudowska
- Józef Iwulski
- Kazimierz Jaśkowski (sprawozdawca)
- Andrzej Kijowski
- Roman Kuczyński
- Jerzy Kuźniar
- Jerzy Kwaśniewski
- Zbigniew Myszka
- Jadwiga Skibińska-Adamowicz
- Herbert Szurgacz
- Maria Tyszel
- Barbara Wagner
- Andrzej Wasilewski
- Andrzej Wróbel

Protokolanci: Magdalena Audycka-Wawryło
Agnieszka Maj

z udziałem Przewodniczącego Państwowej Komisji Wyborczej Ferdynanda Rymarza i zastępcy Prokuratora Generalnego Ryszarda Stefańskiego, po rozpoznaniu sprawy na posiedzeniu jawnym w dniu 16 lipca 2003 r. zważył, co następuje:

I. Na mocy art. 90 ust. 4 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483) oraz art. 70 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o referendum ogólnokrajowym (Dz. U. Nr 57, poz. 507 ze zm.) Sejm Rzeczypospolitej Polskiej podjął w dniu 17 kwietnia 2003 r. uchwałę w sprawie trybu wyrażenia zgody na ratyfikację Traktatu dotyczącego przystąpienia Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej (M.P. Nr 19, poz. 291). W uchwale postanowiono, iż w tej sprawie zostanie przeprowadzone ogólnokrajowe referendum.

Tego samego dnia na podstawie art. 90 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz art. 71 ust. 1 i 2 ustawy o referendum ogólnokrajowym Sejm Rzeczypospolitej Polskiej podjął uchwałę o zarządzeniu ogólnokrajowego referendum w sprawie wyrażenia zgody na ratyfikację Traktatu dotyczącego przystąpienia Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej (Dz. U. Nr 66, poz. 613). Pytanie referendalne otrzymało brzmienie: „Czy wyraża Pani/Pan zgodę na przystąpienie Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej?”

II. Zgodnie z art. 125 ust. 4 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej ważność referendum ogólnokrajowego stwierdza Sąd Najwyższy. Przepis art. 35 zdanie pierwsze ustawy o referendum ogólnokrajowym stanowi, że Sąd Najwyższy w składzie całej Izby Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych rozstrzyga o ważności referendum, podejmując w tej sprawie uchwałę nie później niż w 60. dniu od dnia ogłoszenia wyniku referendum.

Sąd Najwyższy orzeka na podstawie sprawozdania Państwowej Komisji Wyborczej oraz uchwał wydanych w wyniku rozpoznania protestów.

III. Państwowa Komisja Wyborcza w sprawozdaniu stwierdziła, że głosowanie przeprowadzono w 25.165 komisjach obwodowych. W spisach osób uprawnionych do głosowania ujęto 29.868.474 osoby. Ustalając nieliczne i nieistotne przypadki naruszenia prawa, Komisja uznała, że nie miały one wpływu na wynik referendum.

W obwieszczeniu z dnia 9 czerwca 2003 r. (Dz. U. Nr 103, poz. 953) Państwowa Komisja Wyborcza stwierdziła, że w referendum wzięło udział 17.578.818 osób, to jest więcej niż połowa uprawnionych do głosowania (58,85%), i większość głosów ważnych, to jest 13.516.612 (77,45%), oddano za odpowiedzią pozytywną, a zatem Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej uzyskał zgodę na ratyfikację Traktatu dotyczącego przystąpienia Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej.

IV. Do Sądu Najwyższego wpłynęło 98 protestów, z których 82 pozostawiono bez dalszego biegu, ponieważ nie spełniały wymagań przewidzianych w ustawie o referendum ogólnokrajowym. Ustawa ta w art. 33 ust. 1 stanowi, że protest może być wniesiony ze względu na zarzut dopuszczenia się przestępstwa przeciwko referendum lub naruszenia przepisów dotyczących głosowania, ustalenia wyników głosowania lub wyniku referendum. Protest powinien spełniać także wymagania wynikające z ustawy z dnia 12 kwietnia 2001 r. - Ordynacja wyborcza do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. Nr 46, poz. 499 ze zm.). Protesty zostały pozostawione bez dalszego biegu, ponieważ: protest został wniesiony przed ustawowym terminem (1 sprawa); zarzuty przedstawione w proteście nie mieściły się w podstawach przewidzianych prawem (47 spraw), w szczególności dotyczyło to naruszenia przewidzianego w art. 39 ust. 1 ustawy o referendum ogólnokrajowym zakazu prowadzenia kampanii referendalnej; w sprawie, w której wniesiono protest, była możliwość wniesienia skargi lub odwołania do sądu lub do Państwowej Komisji Wyborczej przed dniem głosowania (6 spraw); protest został wniesiony przez nieuprawniony podmiot (7 spraw); wnoszący protest nie sformułował w nim zarzutów oraz nie przedstawił ani nie wskazał dowodów, na których oparł zarzuty (11 spraw); protestujący przebywający za granicą nie dołączył do protestu zawiadomienia o ustanowieniu swego pełnomocnika lub pełnomocnika

do doręczeń zamieszkałego w kraju (1 sprawa); protest został wniesiony po terminie (9 spraw).

W odniesieniu do szesnastu protestów Sąd Najwyższy rozpoznał podniesione zarzuty. W ośmiu uchwałach Sąd Najwyższy uznał zarzuty za bezzasadne. W sześciu sprawach zarzuty były zasadne, lecz naruszenie prawa nie miało wpływu na wynik głosowania w obwodzie ani na wynik referendum.

Odmienne stanowisko Sąd Najwyższy zajął w dwóch sprawach. W uchwale z dnia 10 lipca 2003 r., III SW 56/03, Sąd Najwyższy stwierdził, że w obwodzie nr 14 w Ełku doszło do naruszenia art. 25 ust. 2 pkt 1, 2 i 6 ustawy o referendum ogólnokrajowym przez dokonywanie niewłaściwych poprawek w podaniu ustalonej liczby osób uprawnionych do głosowania i liczby głosów ważnych oraz w podaniu w protokołach sporządzonych po pierwszym i drugim dniu głosowania różniących się od siebie danych dotyczących liczby kart do głosowania otrzymanych przez Komisję Obwodową, co czyni wątpliwą podaną liczbę osób, którym wydano karty do głosowania, lecz naruszenia te nie miały wpływu na wynik referendum, choć mogły mieć wpływ na wynik głosowania w obwodzie.

W uchwale z dnia 15 lipca 2003 r., III SW 125/03, Sąd Najwyższy ustalił, że zarzut kwestionujący poprawność liczenia przez Obwodową Komisję do Spraw Referendum nr 15 we Wrocławiu kart do głosowania wyjętych z urny wyborczej po zakończeniu głosowania w dniu 8 czerwca 2003 r., a w konsekwencji także kwestionujący wiarygodność danych o wyniku głosowania, jakie ujęte zostały w „Protokole głosowania w obwodzie” Obwodowej Komisji do Spraw Referendum nr 15 we Wrocławiu oraz zarzut, że w lokalu Obwodowej Komisji do Spraw Referendum nr 15 we Wrocławiu, w czasie trwania głosowania znajdowały się także nieopieczutowane karty do głosowania, które były wydawane osobom głosującym – okazały się zasadne, co mogło mieć wpływ na wynik referendum.

V. Przewodniczący Państwowej Komisji Wyborczej oraz Prokurator Generalny wniesli o uznanie referendum za ważne.

VI. Sąd Najwyższy stwierdził, że naruszenia prawa ustalone w uchwale z dnia 10 lipca 2003 r., III SW 56/03 i w uchwale z dnia 15 lipca 2003 r., III SW 125/03, stanowią podstawę do unieważnienia głosowania w obwodach, których dotyczą,

gdyż w obu przypadkach została podważona wiarygodność Protokołu głosowania w obwodzie.

Sąd Najwyższy podjął następującą uchwałę:

1. na podstawie art. 36 ust. 1 ustawy o referendum ogólnokrajowym unieważnia głosowanie w obwodzie nr 14 w Elku i w obwodzie nr 15 we Wrocławiu ;
2. na podstawie art. 35 ustawy o referendum ogólnokrajowym stwierdza, że referendum ogólnokrajowe w sprawie wyrażenia zgody na ratyfikację Traktatu dotyczącego przystąpienia Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej, w którym głosowanie zostało przeprowadzone w dniach 7 i 8 czerwca 2003 r., jest ważne.

Przewodniczący

Prezes Sądu Najwyższego

Walerian Sanetra

Sędziowie Sądu Najwyższego:

Krystyna Bednarczyk

Teresa Flemming-Kulesza

Katarzyna Gonera

Beata Gudowska

Józef Iwulski

Kazimierz Jaśkowski

Andrzej Kijowski

Roman Kuczyński

Jerzy Kuźniar

Jerzy Kwaśniewski

Zbigniew Myszka

Jadwiga Skibińska-Adamowicz

Herbert Szurgacz

Maria Tyszel

Barbara Wagner

Andrzej Wasilewski

Andrzej Wróbel

W. Sanetra

K. Bednarczyk

T. Flemming-Kulesza

K. Gonera

B. Gudowska

J. Iwulski

K. Jaśkowski

A. Kijowski

R. Kuczyński

J. Kuźniar

J. Kwaśniewski

J. Skibińska-Adamowicz

H. Szurgacz

M. Tyszel

B. Wagner

A. Wasilewski

A. Wróbel

UCHWAŁA
PAŃSTWOWEJ KOMISJI WYBORCZEJ
z dnia 21 lipca 2003 r.

**w sprawie skorygowania wyników głosowania w referendum ogólnokrajowym
w sprawie wyrażenia zgody na ratyfikację Traktatu dotyczącego przystąpienia
Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej.**

(Dziennik Ustaw Nr 132, poz. 1222)

Na podstawie art. 36 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o referendum ogólnokrajowym (Dz. U. Nr 57, poz. 507 i Nr 85, poz. 782) Państwowa Komisja Wyborcza uchwala, co następuje:

§ 1.

W wykonaniu uchwały Sądu Najwyższego z dnia 16 lipca 2003 r. w przedmiocie ważności referendum ogólnokrajowego w sprawie wyrażenia zgody na ratyfikację Traktatu dotyczącego przystąpienia Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej, wyznaczonego na dzień 8 czerwca 2003 r., w którym głosowanie przeprowadzono w dniach 7 i 8 czerwca 2003 r., sygn. Akt III SW 144/03 (Dz. U. Nr 126, poz. 1170) koryguje się wyniki głosowania, zawarte w protokole ustalenia wyniku ogólnokrajowego referendum w sprawie wyrażenia zgody na ratyfikację Traktatu dotyczącego przystąpienia Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej wyznaczonego na dzień 8 czerwca 2003 r., sporządzonym w dniu 9 czerwca 2003 r., w ten sposób, że:

- 1) nie uwzględnia się liczby osób uprawnionych do głosowania oraz wyników głosowania w następujących obwodach, w których głosowanie zostało unieważnione:
  - a) obwód głosowania nr 14 w Ełku (woj. warmińsko-mazurskie), w którym wyniki głosowania, ustalone przez Obwodową Komisję do Spraw Referendum były następujące:
    - liczba osób uprawnionych do głosowania wynosiła 2 366,

- liczba osób, którym wydano karty do głosowania wynosiła 1 359,
- liczba kart wyjętych z urny wynosiła 1 359,
- liczba kart nieważnych wynosiła 0,
- liczba kart ważnych,
czyli liczba osób, które wzięły udział w głosowaniu, wynosiła 1 359,
- liczba głosów nieważnych wynosiła 3,
- liczba głosów ważnych wynosiła 1 356,
- liczba głosów pozytywnych „Tak” wynosiła 1 109,
- liczba głosów negatywnych „Nie” wynosiła 247;

b) obwód głosowania nr 15 we Wrocławiu (woj. dolnośląskie), w którym wyniki głosowania, ustalone przez Obwodową Komisję do Spraw Referendum były następujące:

- liczba osób uprawnionych do głosowania wynosiła 1 139,
- liczba osób, którym wydano karty do głosowania wynosiła 771,
- liczba kart wyjętych z urny wynosiła 770,
- liczba kart nieważnych wynosiła 25,
- liczba kart ważnych,
czyli liczba osób, które wzięły udział w głosowaniu, wynosiła 745,
- liczba głosów nieważnych wynosiła 4,
- liczba głosów ważnych wynosiła 741,
- liczba głosów pozytywnych „Tak” wynosiła 631,
- liczba głosów negatywnych „Nie” wynosiła 110;

2) w wyniku nieuwzględnienia wyników głosowania w obwodach, o których mowa w pkt 1, uwzględniając wyniki głosowania w 25 163 obwodach głosowania, ustala się następujące wyniki głosowania:

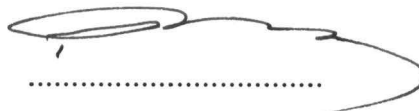
- a) liczba osób uprawnionych do głosowania 29 864 969,
- b) liczba osób, którym wydano karty do głosowania 17 584 085,
- c) liczba kart nieważnych wyjętych z urn 1 257,
- d) liczba kart ważnych wyjętych z urn
czyli liczba osób, które wzięły udział w głosowaniu 17 576 714,
- e) frekwencja wyniosła 58,85%
- f) liczba głosów nieważnych 126 187,
- g) liczba głosów ważnych 17 450 527,
- h) liczba głosów pozytywnych "Tak" 13 514 872,
- i) liczba głosów negatywnych "Nie" ..... 3 935 655.

§ 2.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

*Przewodniczący
Państwowej Komisji Wyborczej*

Ferdynand Rymarz

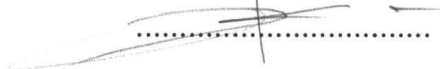

*Zastępcy Przewodniczącego
Państwowej Komisji Wyborczej:*

Jan Kacprzak

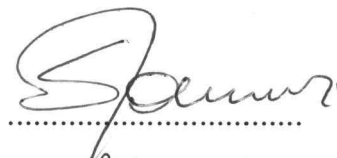

Stanisław Kosmal

*Członkowie
Państwowej Komisji Wyborczej:*

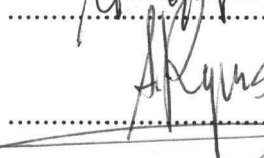
Stefan Jaworski

Andrzej Mączyński

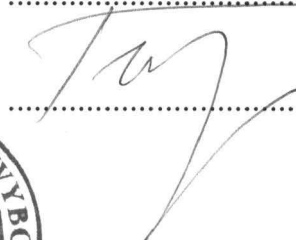
Włodzimierz Ryms

Stanisław Zabłocki

Tadeusz Żyznowski

OBWIESZCZENIE
PAŃSTWOWEJ KOMISJI WYBORCZEJ
z dnia 21 lipca 2003 r.

**o skorygowanym wyniku ogólnokrajowego referendum w sprawie wyrażenia
zgody na ratyfikację Traktatu dotyczącego przystąpienia Rzeczypospolitej
Polskiej do Unii Europejskiej.**

(Dziennik Ustaw Nr 132, poz. 1223)

Na podstawie art. 36 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o referendum ogólnokrajowym (Dz. U. Nr 57, poz. 507 i Nr 85, poz. 782) Państwowa Komisja Wyborcza ogłasza skorygowany wynik wyznaczonego na dzień 8 czerwca 2003 r. referendum w sprawie wyrażenia zgody na ratyfikację Traktatu dotyczącego przystąpienia Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej, w którym głosowanie przeprowadzono w dniach 7 i 8 czerwca 2003 r.

I.

Skorygowanie wyników głosowania i wyniku ogólnokrajowego referendum w sprawie wyrażenia zgody na ratyfikację Traktatu dotyczącego przystąpienia Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej nastąpiło w wykonaniu uchwały Sądu Najwyższego z dnia 16 lipca 2003 r. w przedmiocie ważności referendum ogólnokrajowego w sprawie wyrażenia zgody na ratyfikację Traktatu dotyczącego przystąpienia Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej, wyznaczonego na dzień 8 czerwca 2003 r., w którym głosowanie przeprowadzono w dniach 7 i 8 czerwca 2003 r., Sygn. akt III SW 144/03 (Dz. U. Nr 126, poz. 1170). Skorygowanie wyników głosowania polegało na nieuwzględnieniu liczby osób uprawnionych do głosowania oraz wyników głosowania w obwodach, w których głosowanie powołaną uchwałą Sądu Najwyższego zostało unieważnione, tj.:

- obwód głosowania nr 14 w Ełku (woj. warmińsko-mazurskie), w którym wyniki głosowania, ustalone przez Obwodową Komisję do Spraw Referendum były następujące:
- liczba osób uprawnionych do głosowania wynosiła 2 366,

- liczba osób, którym wydano karty do głosowania wynosiła **1 359,**
- liczba kart wyjętych z urny wynosiła..... **1 359,**
- liczba kart nieważnych wynosiła **0,**
- liczba kart ważnych,
czyli liczba osób, które wzięły udział w głosowaniu, wynosiła **1 359,**
- liczba głosów nieważnych wynosiła **3,**
- liczba głosów ważnych wynosiła **1 356,**
- liczba głosów pozytywnych „Tak” wynosiła **1 109,**
- liczba głosów negatywnych „Nie” wynosiła..... **247;**
- obwód głosowania nr 15 we Wrocławiu (woj. dolnośląskie), w którym wyniki głosowania, ustalone przez Obwodową Komisję do Spraw Referendum były następujące:
  - liczba osób uprawnionych do głosowania wynosiła **1 139,**
  - liczba osób, którym wydano karty do głosowania wynosiła **771,**
  - liczba kart wyjętych z urny wynosiła..... **770,**
  - liczba kart nieważnych wynosiła **25,**
  - liczba kart ważnych,
czyli liczba osób, które wzięły udział w głosowaniu, wynosiła **745,**
  - liczba głosów nieważnych wynosiła **4,**
  - liczba głosów ważnych wynosiła **741,**
  - liczba głosów pozytywnych „Tak” wynosiła **631,**
  - liczba głosów negatywnych „Nie” wynosiła..... **110.**

II.

Po skorygowaniu wyników głosowania, ogłoszonych w obwieszczeniu Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 9 czerwca 2003 r. o wyniku ogólnokrajowego referendum w sprawie wyrażenia zgody na ratyfikację Traktatu dotyczącego przystąpienia Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej (Dz. U. Nr 103, poz. 953), uwzględniając wyniki głosowania przeprowadzonego w **25 163** obwodach głosowania, Państwowa Komisja Wyborcza ustaliła następujące wyniki głosowania:

liczba osób uprawnionych do głosowania 29 864 969,
liczba osób, którym wydano karty do głosowania 17 584 085,
liczba kart nieważnych wyjętych z urn 1 257,
liczba kart ważnych wyjętych z urn,
czyli liczba osób, które wzięły udział w głosowaniu ..... 17 576 714.
Frekwencja wyniosła ..... 58,85%.

Państwowa Komisja Wyborcza stwierdza, że w referendum wzięła udział więcej niż połowa uprawnionych do głosowania, w związku z czym — zgodnie z art. 90 ust. 3 i art. 125 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz art. 73 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o referendum ogólnokrajowym (Dz. U. Nr 57, poz. 507 i Nr 85, poz. 782) — wynik referendum jest wiążący.

III.

Państwowa Komisja Wyborcza stwierdza, że w głosowaniu oddano:

głosów nieważnych 126 187,
co stanowi **0,72%** ogólnej liczby głosów,
głosów ważnych 17 450 527,
co stanowi **99,28%** ogólnej liczby głosów.

Na postawione w referendum pytanie

„Czy wyraża Pani / Pan zgodę na przystąpienie Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej?”

liczba oddanych głosów ważnych z odpowiedziami:

pozytywnymi „TAK” wyniosła 13 514 872,
co stanowi **77,45%** głosów ważnych,
negatywnymi „NIE” wyniosła 3 935 655,
co stanowi **22,55%** głosów ważnych.

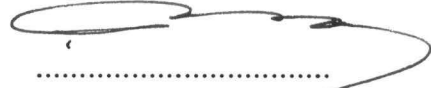
Państwowa Komisja Wyborcza stwierdza, że w referendum większość głosów ważnych oddano za odpowiedzią pozytywną, w związku z czym — zgodnie z art. 73 ust. 2 ustawy o referendum ogólnokrajowym — Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej uzyskał zgodę na ratyfikację Traktatu dotyczącego przystąpienia Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej.

IV.

Skorygowane zestawienie wyników głosowania według województw stanowi załącznik do niniejszego obwieszczenia.

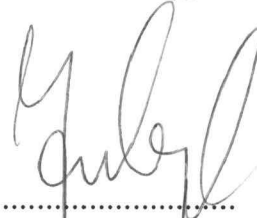
*Przewodniczący
Państwowej Komisji Wyborczej*

Ferdynand Rymarz

*Zastępcy Przewodniczącego
Państwowej Komisji Wyborczej:*

Jan Kacprzak

Stanisław Kosmal

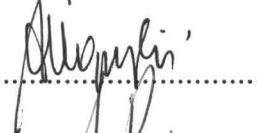

*Członkowie
Państwowej Komisji Wyborczej:*

Stefan Jaworski

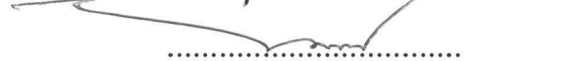
Andrzej Mączyński

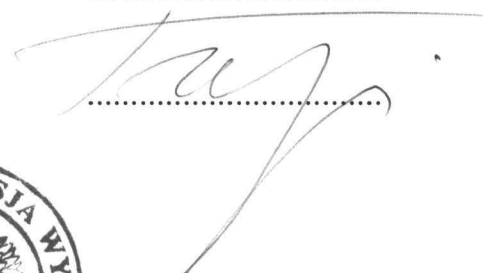
Włodzimierz Ryms

Stanisław Zabłocki

Tadeusz Żyznowski

**Skorygowane zestawienie wyników głosowania w ogólnokrajowym referendum
w sprawie wyrażenia zgody na ratyfikację Traktatu dotyczącego przystąpienia Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej
(według województw)**

Pytanie: Czy wyraża Pani / Pan zgodę na przystąpienie Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej?

L. p.	Województwo	Liczba obwodów głosowania	Liczba uprawnionych do głosowania	Liczba kart ważnych	Frekwencja % (5:4)	Głosy nieważne		Głosy ważne					
						liczba	% (7:5)	ogółem		odpowiedzi			
								liczba	% (9:5)	TAK		NIE	
										liczba	% (11:9)	liczba	% (13:9)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Ogółem		25 163	29 864 969	17 576 714	58,85	126 187	0,72	17 450 527	99,28	13 514 872	77,45	3 935 655	22,55
1	dolnośląskie	1 823	2 307 541	1 388 686	60,18	8 039	0,58	1 380 647	99,42	1 155 092	83,66	225 555	16,34
2	kujawsko-pomorskie	1 367	1 605 181	929 397	57,90	6 609	0,71	922 788	99,29	711 520	77,11	211 268	22,89
3	lubelskie	1 778	1 716 660	951 838	55,45	8 462	0,89	943 376	99,11	596 715	63,25	346 661	36,75
4	lubuskie	655	783 984	456 354	58,21	2 992	0,66	453 362	99,34	380 909	84,02	72 453	15,98
5	łódzkie	1 701	2 069 677	1 194 200	57,70	9 842	0,82	1 184 358	99,18	844 870	71,34	339 488	28,66
6	małopolskie	2 224	2 475 661	1 483 101	59,91	10 812	0,73	1 472 289	99,27	1 121 202	76,15	351 087	23,85
7	mazowieckie	3 318	4 091 127	2 474 290	60,48	17 985	0,73	2 456 305	99,27	1 834 764	74,70	621 541	25,30
	<i>w tym obwody za granicą</i>	<i>166</i>	<i>96 171</i>	<i>79 452</i>	<i>82,62</i>	<i>479</i>	<i>0,60</i>	<i>78 973</i>	<i>99,40</i>	<i>70 031</i>	<i>88,68</i>	<i>8 942</i>	<i>11,32</i>
8	opolskie	794	823 806	449 437	54,56	3 335	0,74	446 102	99,26	378 649	84,88	67 453	15,12
9	podkarpackie	1 641	1 592 979	913 045	57,32	7 374	0,81	905 671	99,19	634 715	70,08	270 956	29,92
10	podlaskie	844	929 705	490 008	52,71	3 849	0,79	486 159	99,21	333 656	68,63	152 503	31,37
11	pomorskie*)	1 286	1 681 149	1 055 602	62,79	6 133	0,58	1 049 469	99,42	842 147	80,25	207 322	19,75
12	śląskie	2 691	3 736 344	2 294 120	61,40	13 715	0,60	2 280 405	99,40	1 927 221	84,51	353 184	15,49
13	świętokrzyskie	928	1 029 708	536 941	52,14	4 708	0,88	532 233	99,12	403 198	75,76	129 035	24,24
14	warmińsko-mazurskie	975	1 106 011	605 366	54,73	5 657	0,93	599 709	99,07	490 099	81,72	109 610	18,28
15	wielkopolskie	2 090	2 574 227	1 570 042	60,99	11 896	0,76	1 558 146	99,24	1 201 760	77,13	356 386	22,87
16	zachodniopomorskie**)	1 048	1 341 209	784 287	58,48	4 779	0,61	779 508	99,39	658 355	84,46	121 153	15,54

*) w tym 5 obwodów na polskich statkach morskich

***) w tym 9 obwodów na polskich statkach morskich

**OGŁOSZENIE WYNIKU REFERENDUM
OGÓLNOKRAJOWEGO
NA UROCZYŚCIOCII W ZAMKU KRÓLEWSKIM**

9 czerwca 2003 r. w Sali Wielkiej Zamku Królewskiego w Warszawie, z udziałem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Aleksandra Kwaśniewskiego, Marszałka Sejmu Marka Borowskiego, Marszałka Senatu Longina Pastusiaka, Prezesa Rady Ministrów Leszka Millera, odbyła się uroczystość ogłoszenia przez Państwową Komisję Wyborczą oficjalnych wyników referendum w sprawie przystąpienia Polski do Unii Europejskiej

Wystąpienie Przewodniczącego Państwowej Komisji Wyborczej sędziego Ferdynanda Rymarza

Panie Prezydencie Rzeczypospolitej Polskiej! Panie Marszałku Sejmu! Panie Marszałku Senatu! Panie Prezesie Rady Ministrów! Panowie Prezesi Trybunałów i Sądów! Szanowni Państwo!

W sprawach o szczególnym znaczeniu dla Narodu i Państwa, takich jak sprawa przystąpienia Polski do Unii Europejskiej, Konstytucja nakazuje przeprowadzenie głosowania narodowego. Referendum ogólnokrajowe jest w tym wypadku formą demokracji bezpośredniej, w której Naród – suweren rozstrzyga o sprawie poddanej głosowaniu.

Głosowanie zostało poprzedzone przewidzianą w ustawie kampanią referendalną, podczas której zarówno zwolennicy, jak i przeciwnicy Unii Europejskiej mogli swobodnie i bez ograniczeń wypowiadać się publicznie i prezentować swoje racje i argumenty, także w bezpłatnych audycjach publicznego radia i telewizji.

Referendum w sposób bezpośredni zostało przeprowadzone przez obwodowe komisje referendalne, których członkowie rekrutowali się spośród osób skierowanych tam przez zwolenników i przeciwników akcesji. Dodatkowym zabezpieczeniem rzetelności ustalonych wyników głosowania była liczna obecność mężów zaufania z obu opcji, obserwujących przebieg głosowania i liczenie głosów w komisjach obwodowych oraz prace obliczeniowe wszystkich szczebli organów referendalnych.

Nad całością złożonego postępowania referendalnego, które obsługiwało w samych tylko organach wyborczych 26400 osób, czuwała złożona z dziewięciu sędziów, stała i niezależna od innych władz Państwowa Komisja Wyborcza, która sprawowała nadzór nad przestrzeganiem przepisów regulujących zasady i tryb przeprowadzania referendum. Ścisłe bowiem przestrzeganie przepisów ustawy dotyczących głosowania i ustalenia wyników ma decydujący wpływ na ważność referendum. Będzie o tym

rozstrzygał w ciągu dwóch miesięcy Sąd Najwyższy w składzie całej Izby Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych.

Wyniki zbiorcze na obszarze swojego działania – co było już czystą matematyką – ustalili sędziowie-komisarze wyborczy, a w skali kraju – Państwowa Komisja Wyborcza.

Uprzejmie podaję do publicznej wiadomości treść oficjalnego obwieszczenia Państwowej Komisji Wyborczej o wyniku referendum, które zostało podpisane przez:

Ferdynanda Rymarza	Przewodniczącego Państwowej Komisji Wyborczej sędziego Trybunału Konstytucyjnego w stanie spoczynku
Jana Kacprzaka	Zastępcę Przewodniczącego Państwowej Komisji Wyborczej sędziego Naczelnego Sądu Administracyjnego
Stanisława Kosmala	Zastępcę Przewodniczącego Państwowej Komisji Wyborczej sędziego Sądu Najwyższego
Stefana Jaworskiego	członka Państwowej Komisji Wyborczej sędziego Trybunału Konstytucyjnego w stanie spoczynku
Andrzeja Mączyńskiego	członka Państwowej Komisji Wyborczej sędziego Trybunału Konstytucyjnego
Zbigniewa Szonerta	członka Państwowej Komisji Wyborczej sędziego Naczelnego Sądu Administracyjnego
Stanisława Zabłockiego	członka Państwowej Komisji Wyborczej sędziego Sądu Najwyższego
Tadeusza Żyźnowskiego	członka Państwowej Komisji Wyborczej sędziego Sądu Najwyższego

Zgodnie z art. 29 ust. 3 pkt 3 ustawy proszę Pana Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, Pana Marszałka Sejmu, Pana Marszałka Senatu i Pana Prezesa Rady Ministrów o przyjęcie protokołu o wyniku referendum wraz z obwieszczeniem.

(Obwieszczenie Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 9 czerwca 2003 r. – str. 34)

Wystąpienie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej Marka Borowskiego

Z woli większości polskiego społeczeństwa, wyrażonej w powszechnym referendum, wchodzimy do Unii Europejskiej. Najważniejsze przesło polskiego mostu do demokratycznej i zasobnej Europy dotknęło brzegu. Przez dziesiątki lat spoglądaliśmy na ten brzeg z nadzieją i wiarą, że we wspólnej, demokratycznej Europie, będą się mogły urzeczywistnić nasze pragnienia bezpiecznego rozwoju i lepszego życia.

Prawie dokładnie 14 lat temu, 4 czerwca 1989 roku, Polska po raz pierwszy powiedziała TAK dla jednoczenia się Europy. To ówczesne polskie TAK nadało nowy impuls temu procesowi. W rezultacie runął mur berliński i dokonał się pierwszy akt w procesie rozszerzenia europejskiej rodziny. Na następny przyszło nam poczekać do 8 czerwca 2003 roku. Długie 14 lat.

Między czerwcem 1989 a czerwcem 2003 upłynął jednak nie tylko czas, lecz wraz z nim kawałek naszego życia. Przede wszystkim było to 14 lat ciężkiej pracy wszystkich Polaków. Wielki wkład w dzieło przekształceń i dostosowań wniósł nasz demokratyczny parlament. Jako Marszałek Sejmu mam dziś zaszczyt i obowiązek podziękować moim poprzednikom. Modne są teraz porównania do sztafety. Tę parlamentarną tworzyli: Mikołaj Kozakiewicz, Wiesław Chrzanowski, Józef Oleksy, Józef Zych i Maciej Płażyński.

Jestem dumny i szczęśliwy, że było mi dane uczestniczyć w tej sztafecie i wraz z innymi parlamentarzystami doprowadzić ją zwycięsko do mety. Dziękuję również Marszałkom Senatu: Andrzejowi Stelmachowskiemu, Augustowi Chełkowskiemu, Adamowi Struzikowi, Alicji Grzeškowiak i obecnemu Marszałkowi Longinowi Pastusiakowi. I wreszcie, spośród wielu zasłużonych dla akcesji Polski do Unii Europejskiej parlamentarzystów, chciałbym odnotować nazwiska szefów wyspecjalizowanych w tym zakresie komisji sejmowych, a mianowicie Tadeusza Mazowieckiego, Bronisława Geremka i ponownie Józefa Oleksego.

My wszyscy, wyborcy i parlamentarzyści, spierając się niekiedy bardzo ostro, a nawet – niestety – czasami w sporach tych przekraczając dopuszczalne granice, przekształciliśmy jednak Polskę w kraj demokratyczny i samorządny. Stworzyliśmy podstawy społeczeństwa obywatelskiego, gwarantując poszanowanie praw człowieka i podstawowych swobód. Z uporem i determinacją zmieniamy strukturę polskiej gospodarki – staje się ona coraz bardziej nowoczesna i zdolna do konkurencji na wymagających rynkach europejskich. Przemiany te nie są, bo nie mogą być bolesne. Płacimy cenę koniecznych przekształceń, podwyższaną przez nasze błędy, zaniechania, a nierzadko również przez polityczne kunktatorstwo i przedkładanie interesu partykularnego ponad interes publiczny. Nie wolno nam jednak tracić z pola widzenia spraw dla Polski zasadniczych.

Przemiany musimy kontynuować, a ten niedobry, szkodliwy margines – zmniejszać do minimum. Są w Polsce politycy, którzy sens swego politycznego istnienia upatrują w straszeniu współobywateli i przekonywaniu ich, że od 14 lat podążamy fałszywą drogą. Odrzucimy tę retorykę.

Naród zastraszony, który pozwoli odebrać sobie prawo do satysfakcji z rezultatów własnej, ciężkiej pracy – nie wygra w konkurencji z innymi. A my chcemy i musimy wygrać naszą przyszłość. Prawie 60-cię procentowa frekwencja w referendum udowodniła, że większość Polaków wierzy w przyszłość, w demokrację i we własne siły. My, politycy różnych opcji, powinniśmy okazać wiele pokory wobec wiary i determinacji tych kilkunastu milionów naszych rodaków.

Ten wynik to jednocześnie zobowiązanie dla nas, polityków. Wiele nas różni, ale przy wszystkich różnicach proponuję przyjąć jedno, podstawowe założenie: wynik referendum nie dzieli Polaków na zwycięzców i przegranych. Starać powinniśmy się dzisiaj wszyscy, wbrew codziennej, bieżącej logice życia politycznego, aby zbudować porozumienie wokół zadań związanych z naszym przystąpieniem do Unii Europejskiej – tym bardziej, że dalece nie wszyscy zostali już przekonani.

Od nas w największym stopniu zależeć będzie, czy potrafimy wykorzystać szansę i możliwości, jakie daje nam przynależność do Unii Europejskiej. Do 7 czerwca jedni byli za, a inni przeciw. Żadna partia nie wezwała jednak do pozostania w domu, co trzeba odnotować z najwyższym uznaniem. Dziś, gdy przewodniczący Państwowej Komisji Wyborczej ogłosił werdykt, wydany przez naród – suwerena wszystkich polityków, wczorajsi antagoniści winni przyjąć ten werdykt do wiadomości i wszyscy powinniśmy opowiedzieć się „za” – tym razem za jak najlepszym przygotowaniem Polski do wykorzystania nowych szans na rozwój oraz do zbudowania silnej pozycji naszego kraju w Unii Europejskiej i w Europie. Taka jest właśnie dzisiaj polska racja stanu. 14 lat dzieliło te dwa polskie czerwce. Powiedziałem, że to długie 14 lat. Grzechem jednak byłoby narzekać. W pamięci mamy wiele pokoleń Polaków, które żyły i umierały, a nierzadko ginęły w walce, przenosząc z rodziców na dzieci pragnienie i nadzieję, że Polska będzie jeszcze kiedyś odgrywać znaczącą rolę w Europie.

Moje pokolenie ma wielkie szczęście, że może zrealizować to marzenie za swojego życia. Cieniom naszych przodków – których obecność wyczuwamy zwłaszcza tu, na Zamku Królewskim – 8 czerwca złożyliśmy meldunek: Wasze życie, Wasza walka i Wasze poświęcenie nie poszły na marne – Polacy otworzyli ostatnie drzwi do zjednoczonej Europy i zamierzają zająć tam należne Polsce miejsce.

Wystąpienie Prezydenta Rzeczypospolitej Aleksandra Kwaśniewskiego

Panie Marszałku Sejmu, Panie Marszałku Senatu, Panie Premierze, Prezesi Trybunału Konstytucyjnego, Sądu Najwyższego, Parlamentarzyści, Panie Przewodniczący Państwowej Komisji Wyborczej, członkowie Komisji Wyborczych, Drodzy Rodacy.

Oto w sali Zamku Królewskiego w Warszawie mówimy o wielkiej dla Polski wiadomości – o zgodzie na przystąpienie do struktur Unii Europejskiej. To miejsce przemawia do nas całą historią Narodu dumnego i Narodu, który mimo dramatów i klęsk zawsze potrafił podnieść się i walczyć. Walczyć o wolność, suwerenność i swoje dobre przyszłe losy. Tutaj, na Zamku podjęto wielki trud stworzenia Konstytucji, która miała unowocześnić Polskę i uratować przed zamiarami sąsiednich mocarstw. Ta próba, która przeszła do historii i która ożywiała liczne pokolenia Polaków, Konstytucja 3 Maja wtedy nie przyniosła oczekiwanych skutków. Polska utraciła swoją państwowość na ponad 120 lat. Ale Polska podniosła się podobnie jak ten zamek z ruin po II wojnie światowej jako symbol męstwa i polskiego dziedzictwa, przywiązania do tradycji i wiary – wiary, że ludzie są w stanie dokonywać wielkich dzieł, jeżeli działają wspólnie, solidarnie, jeżeli chcą zapewnić Polsce przyszłość godną wielkiego Narodu.

Dzisiaj w tych salach zamkowych mówimy o dobrej nowinie, o najlepszej wiadomości, jaką mogliśmy przekazać współczesnym i przyszłym pokoleniom. Mówimy także o spełnionym długu wobec pokoleń, które licznymi ofiarami walczyły o bezpieczną, demokratyczną Ojczyznę. Jestem szczęśliwy, że to referendum zakończyło się takim wynikiem, jaki obwieścił przed chwilą przewodniczący PKW.

Raz jeszcze dziękuję Rodakom, wszystkim organizacjom, partiom politycznym i wszystkim tym, którzy zaangażowali się w wielkie dzieło nie tylko kampanii referendalnej, ale informowania o Unii Europejskiej, a przede wszystkim wielkiego wysiłku na rzecz przygotowania Polski do obecności w strukturach UE. To jest tak jak

mówił przed chwilą Marszałek Marek Borowski: 14 lat, które zaowocowały tym właśnie rezultatem i które otwierają przed nami wielką szansę obecności we wspólnym, europejskim domu. Wierzę, że Polacy z tej szansy skorzystają. Jestem przekonany, że uzasadniona radość, która towarzyszy nam od wczorajszego wieczoru, za chwilę zamieni się w codzienną pracę, w jak najlepsze przygotowanie Polski do akcesji, spełnienie wszystkich jeszcze nie wykonanych zadań. Zapewnienie naszej Ojczyźnie takiego miejsca w UE, z którego będziemy zadowoleni, które oddali wszystkie obawy wyrażone w czasie kampanii i wcześniej.

Jesteśmy w Unii Europejskiej! Zostałem upoważniony do ratyfikowania Traktatu Akcesyjnego, podpisanego uroczyście w Atenach, w historycznych, starożytnych Atenach, przez Pana Premiera, Pana Ministra Spraw Zagranicznych.

Oczywiście z najwyższą radością ten obowiązek wypełnię, także z przekonaniem, że w mojej ośmioletniej historii prezydentury będzie to dokument najbardziej doniosły, który będzie decydować w najpełniejszym sensie tego słowa o naszych wspólnych dobrych losach. Szanowni Państwo! To referendum ma również drugi wymiar: oto Polacy uczynili istotny krok na swojej demokratycznej drodze. Pamięamy nasze obawy, czy będzie odpowiednia frekwencja. Te dane, które przed chwilą usłyszeliśmy pokazują, że krok został postawiony dalej. Daleko nam jeszcze do społeczeństwa pełnego, społeczeństwa obywatelskiego, w którym każdy rozumie, iż głosowanie jest zarówno prawem, przywilejem, jak i obowiązkiem. Jestem naprawdę bardzo rad, że poszliśmy naprzód, że to referendum miało frekwencję dużo większą niż 50%. To był krok niezbędny, aby wyniki były wiążące. Chciałbym w związku z tym podziękować wszystkim uczestnikom referendum i tym, którzy głosowali na „tak”, jak i tym, którzy głosowali na „nie”, bowiem oni całkowicie zrozumieli, że to jest ten dzień, w którym te głosy są tak ważne i w którym decydujemy – każdy z nas pojedynczo – o wspólnej przyszłości. Chcę wyrazić ogromną wdzięczność popierającym ideę akcesji, ale chcę także wyrazić szacunek dla tych, którzy poszli do urn i powiedzieli „nie”. Jestem przekonany, że możemy i na ich liczyć, zarówno w przygotowaniach do Unii jak i w naszej obecności w Unii. Jestem pewien, że będą oni patrzeć z dużym krytycyzmem na to, jaka Polska będzie już w Unii Europejskiej, ale nie odmówią swoich wysiłków,

nie odmówią pracy i współdziałania tam, gdzie to jest potrzebne, żebyśmy razem odnieśli sukces. Apeluję również do tych, którzy ciągle jeszcze pozostają w domu: Drodzy Państwo, demokracja działa wtedy, kiedy z niej korzystamy. Wiem, że Polacy lubią demokrację, cenią ją bardzo, rozprawiają o niej, ale najwyższa pora, żeby powszechnie zaczęli korzystać z tych instrumentów, które demokracja daje. Nie ma formy bardziej otwartej i bardziej popularnej, powszechnej aniżeli referendum ogólnonarodowe. Mam nadzieję, że każde kolejne wybory, kolejne referenda, będą spotykać się z jeszcze większym zainteresowaniem, zrozumieniem i udziałem naszych Rodaków.

Na koniec chcę złożyć serdeczne podziękowania Panu Przewodniczącemu Ferdynandowi Rymarzowi i Państwowej Komisji Wyborczej za znakomitą pracę. Również obawialiśmy się jak będą wyglądać wybory dwudniowe. Okazało się, że są do przeprowadzenia, do zorganizowania.

Dziękuję tu obecnym Państwu i wszystkim tym, którzy tworzyli Komisje Wyborcze, których były setki tysięcy, i którzy nie odmówili swoich wysiłków i cierpliwości przez dwa dni pracując na rzecz jak najbardziej sprawnego przeprowadzenia referendum. Jesteście znakomitą armią polskiej demokracji. Mówię to nie tylko jako Prezydent, ale i jako Zwierzchnik Sił Zbrojnych.

Drodzy Państwo! Mamy więc oficjalne wyniki. Są one godne szacunku. Odbieram liczne słowa uznania od naszych przyjaciół i partnerów z całego świata, i tych którzy są w Unii Europejskiej i tych, którzy są poza nią. Będąc w Poznaniu rozmawiałem z Sekretarzem Narodów Zjednoczonych Kofi Annanem, który także gratulował nam, życzył powodzenia i życzył nam skorzystania z tej wielkiej szansy, jaką jest akcesja do Unii Europejskiej. Europa potrzebuje Polski, Polska potrzebuje Europy – te słowa już dobrze znamy. Dzisiaj pora udowodnić, że tak jest naprawdę. Wierzę, że nie zabraknie nam konsekwencji, cierpliwości, dobrych pomysłów i odpowiedzialności, aby tak właśnie się stało. Aby Polska w Unii Europejskiej to była siła, siła Polski i Europy, aby był pożytek z wszystkich nas, Polaków i Europejczyków, byśmy za lat parę na

tym Zamku Królewskim mogli obchodzić rocznicę akcesji do Unii już jako osoby odpowiednio starsze, ale pewne swoich racji, które wyłożyliśmy Narodowi w czerwcu 2003 roku. Racji, które zostały zaakceptowane i racji, które potwierdzi przyszłość. Tego z całego serca sobie i Państwu, wszystkim Polakom i Europejczykom życzę.

FOTOGRAFIE

Przedstawiciele najwyższych organów władzy publicznej udają się do Sali Wielkiej Zamku Królewskiego (fot. 1 i 2)

Przewodniczący Państwowej Komisji Wyborczej ogłasza wynik referendum (fot. 3 i 4)

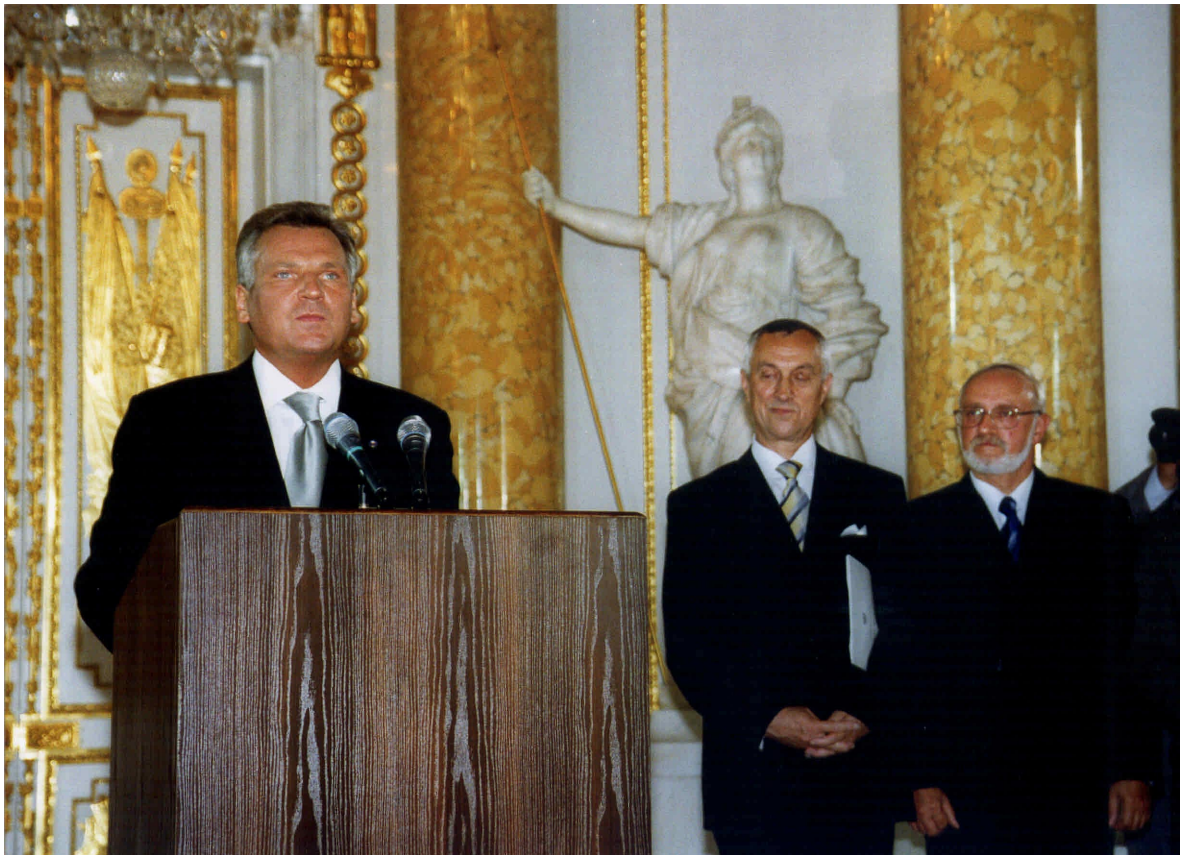
Przekazanie przez Przewodniczącego Państwowej Komisji Wyborczej protokołu o wyniku referendum wraz z obwieszczeniem o wynikach głosowania i wyniku referendum – Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej, Marszałkowi Sejmu (fot. 5, 6)

Przekazanie przez Przewodniczącego Państwowej Komisji Wyborczej protokołu o wyniku referendum wraz z obwieszczeniem o wynikach głosowania i wyniku referendum – Marszałkowi Senatu i Prezesowi Rady Ministrów (fot. 7 i 8)

Przemówienie okolicznościowe Marszałka Sejmu i Prezydenta RP (fot. 9 i 10)

Uroczystość na dziedzińcu przed Zamkiem Królewskim – podniesienie flagi Rzeczypospolitej Polskiej i flagi Unii Europejskiej (fot. 11 i 12)

Posiedzenie Sądu Najwyższego Izby, Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych w przedmiocie stwierdzenia ważności referendum – 16 lipca 2002 r. (fot. 13)